četrtek 17. februarja 2022

P9_TA(2022)0050

Smrtna kazen v Iranu

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 17. februarja 2022 o smrtni kazni v Iranu (2022/2541(RSP))

(2022/C 342/21)

Evropski parlament,

— ob upoštevanju svojih prejšnjih resolucij o Iranu,

— ob upoštevanju smernic EU o smrtni kazni,

— ob upoštevanju smernic EU o zagovornikih človekovih pravic,

— ob upoštevanju globalnega režima sankcij EU na področju človekovih pravic (evropski zakon Magnickega),

— ob upoštevanju izjave tiskovne predstavnice Evropske službe za zunanje delovanje z dne 30. januarja 2022 o obsodbi Narges Mohamadi,

— ob upoštevanju načel OZN za zaščito vseh oseb, ki so na kakršen koli način pridržane ali zaprte, iz leta 1988,

— ob upoštevanju izjave Urada visokega komisarja OZN za človekove pravice z dne 18. marca 2021, v kateri se je zahtevala takojšnja izpustitev dr. Ahmadreze Džalalija, in izjave z dne 25. novembra 2020, v kateri je bil Iran pozval, naj ga ne usmrti,

— ob upoštevanju mnenja delovne skupine Sveta OZN za človekove pravice o samovoljnih pridržanjih, ki je bilo sprejeto na zasedanju med 20. in 24. novembrom 2017, glede Ahmadreze Džalalija (Islamska republika Iran),

— ob upoštevanju Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah iz leta 1966,

— ob upoštevanju Splošne deklaracije človekovih pravic iz leta 1948,

— ob upoštevanju Konvencije OZN o otrokovih pravicah iz leta 1989,

— ob upoštevanju členov 144(5) in 132(4) Poslovnika,

A. ker je odprava smrtne kazni po vsem svetu eden glavnih ciljev politike EU na področju človekovih pravic;

B. ker je bilo po podatkih OZN med 1. januarjem in 1. decembrom 2021 v Iranu usmrčenih vsaj 275 ljudi, med njimi sta bila vsaj dva mladoletna prestopnika in 10 žensk; ker ima Iran največje število usmrtitev na prebivalca na svetu; ker so iranske oblasti izrekle smrtne kazni zaradi obtožb, povezanih s protesti, in usmrtile tiste, ki so bili obtoženi v povezavi z obsežnimi protesti, vendar niso izvedle pregledne preiskave resnih obtožb glede pretirane in smrtonosne sile, ki naj bi jo proti protestnikom uporabili varnostniki; ker so zaporniki v Iranu pogosto žrtve mučenja, kar vzbuja zaskrbljenost, da se jim izrekajo smrtne kazni na podlagi lažnih priznanj za kazniva dejanja, ki jih niso storili;

C. ker Iran izreka in izvaja smrtno kazen za mladoletnike, kar je v nasprotju z obveznostmi, ki izhajajo iz Konvencije OZN o otrokovih pravicah; ker je bilo med letom 2009 in septembrom 2020 prijavljenih vsaj 67 usmrtitev mladoletnih prestopnikov; ker je bilo januarja 2022 v Iranu na smrt obsojenih 85 mladoletnih prestopnikov;

D. ker se smrtna kazen nesorazmerno uporablja za etnične in verske manjšine, zlasti beluško, kurdsko, arabsko in bahajsko; ker kazenski zakonik inkriminira homoseksualnost, smrtna kazen pa se uporablja za napade na LGBTIQ osebe; ker se ženskam izreka smrtna kazen zaradi diskriminatorne narave več zakonov, ki jih neposredno zadevajo;

E. ker je po podatkih organizacije Novinarji brez meja po tem, ko je bil 12. decembra 2020 usmrčen Ruholah Zam, Iran usmrtil več novinarjev kot katera koli druga država; ker je Iran še vedno ena od najbolj represivnih držav na svetu za novinarje, nadlegovanje novinarjev in medijskih hiš pa je neprizanesljivo;

F. ker je bil švedsko-iranski državljan dr. Ahmadreza Džalali, akademik na belgijski univerzi Vrije Universiteit Brussel in Univerzi vzhodnega Piemonta, oktobra 2017 obsojen na smrt na podlagi obtožbe lažnega vohunjenja po skrajno nepoštenem sojenju in na podlagi priznanja, pridobljenega z mučenjem; ker ga v zaporu Evin redno zapirajo v samico;

G. ker so v mnogih primerih poročali o nečloveških in ponižujočih razmerah, zlasti v zaporu Evin, in pomanjkanju ustreznega dostopa do zdravstvene oskrbe med pridržanjem, kar je v nasprotju s Standardnimi minimalnimi pravili OZN za ravnanje z zaporniki;

H. ker so v Iranu samovoljno pridržani tudi drugi državljani EU; ker Iran ne priznava dvojnega državljanstva, s čimer omejuje dostop tujih veleposlaništev do njihovih državljanov z dvojnim državljanstvom, ki so pridržani v Iranu;

I. ker je bil januarja 2022 na smrt obsojen boksarski prvak Mohamad Džavad, potem ko je bil obtožen širjenja sprevrženosti na Zemlji; ker je bil septembra 2020 usmrčen rokoborec Navid Afkari, ki je izjavil, da je bil mučen in je dal lažno priznanje; ker sta njuni kazni neposredno povezani z miroljubnim uveljavljanjem pravic do svobode izražanja in zbiranja;

J. ker sta obsodbi Mohamada Džavada in Navida Afkarija del okrepljenega zatiranja športnikov v Iranu;

K. ker je bila Narges Mohamadi, dobitnica nagrade Pera Angerja, ki je vodila kampanjo proti smrtni kazni v Iranu, nedavno obsojena na dodatnih osem let zapora in 70 udarcev z bičem;

L. ker je bila Nasrin Sotudeh, priznana odvetnica za človekove pravice, ki se je med drugim zavzemala za postopno odpravo smrtne kazni in je obsežno sodelovala z mladimi zaporniki, obsojenimi na smrt zaradi kaznivih dejanj, ki so jih storili, ko so bili mlajši od 18 let, marca 2019 obsojena na 33 let in šest mesecev zapora; ker ji je Evropski parlament leta 2012 podelil nagrado Saharova za svobodo misli kot priznanje za izjemno delo na področju varstva človekovih pravic;

M. ker obsežna prisilna izginotja in usmrtitve političnih oporečnikov po hitrem postopku, ki so se zgodila leta 1988, doslej še niso bila predmet nobene preiskave in zanje tudi nihče ni odgovarjal;

N. ker EU od leta 2011 sprejema omejevalne ukrepe za Iran zaradi kršitev človekovih pravic, vključno z zamrznitvijo sredstev in prepovedjo izdajanja vizumov za posameznike in subjekte, odgovorne za hude kršitve človekovih pravic, ter prepovedjo izvoza v Iran za opremo, ki bi se lahko uporabila za notranjo represijo in nadzor telekomunikacij; ker se ti ukrepi redno posodabljajo in so bili podaljšani do 13. aprila 2022;

O. ker se je od avgusta 2021, ko je funkcijo predsednika prevzel Ebrahim Raisi, znatno povečalo število usmrtitev, tudi žensk;

P. ker poročila kažejo, da je v Iranu v tako imenovanih ubojih iz časti vsako leto brutalno umorjenih od 400 do 500 žensk; ker so tovrstni uboji v skladu z iranskim kazenskim zakonikom pod določenimi pogoji dovoljeni brez kazni; ker tisti, ki proti ženskam in moškim storijo kazniva dejanja v imenu časti, pogosto niso obsojeni; ker je Mono Hejdari 5. februarja 2022 obglavil mož, ki se je nato po ulicah mesta Ahvaz v jugozahodnem Iranu sprehajal z njeno odrezano glavo; ker je Romino Ašrafi, staro 13 let, maja 2020 med spanjem obglavil njen oče s srpom;

Q. ker je ameriško ministrstvo za zunanje zadeve poudarilo, da je Iran v zadnjih letih še vedno največji državni sponzor terorizma na svetu, saj zagotavlja politično, finančno, operativno in logistično podporo različnim skupinam, ki so uvrščene na seznam terorističnih organizacij EU in seznam tujih terorističnih organizacij ZDA;

1. ponavlja, da odločno nasprotuje smrtni kazni v vseh okoliščinah; poziva vlado Irana, naj uvede takojšnji moratorij za izvrševanje smrtne kazni, kar bi bil prvi korak k njeni odpravi, in naj vse smrtne kazni pretvori v druge oblike kaznovanja;

2. poziva oblasti Islamske republike Iran, naj nujno spremenijo člen 91 islamskega kazenskega zakonika Irana in izrecno prepovedo uporabo smrtne kazni za kazniva dejanja, ki jih storijo osebe, mlajše od 18 let, v vseh okoliščinah in brez kakršne koli diskrecijske pravice sodnikov, da naložijo smrtno kazen ali dosmrtno zaporno kazen brez možnosti izpustitve;

3. izreka globoko in iskreno sožalje družinam, prijateljem in sodelavcem vseh nedolžnih žrtev;

4. poudarja, da je treba zagotoviti varno in spodbudno okolje, v katerem je mogoče braniti in spodbujati človekove pravice brez strahu pred povračilnimi ukrepi, kaznovanjem ali ustrahovanjem; odločno podpira težnje iranskega ljudstva, ki želi živeti v svobodni, stabilni, vključujoči in demokratični državi, ki bo spoštovala državne in mednarodne obveznosti na področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin;

5. poziva iranske oblasti, naj nemudoma umaknejo vse obtožbe proti dr. Ahmadrezi Džalaliju ter ga izpustijo na prostost in mu izplačajo odškodnino ter prenehajo groziti njegovim družinskim članom v Iranu in na Švedskem;

6. poziva podpredsednika Komisije/visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko ter države članice EU, naj naredijo vse, kar je v njihovi moči, da bi preprečili usmrtitev dr. Ahmadreze Džalalija;

7. poziva iranske oblasti, naj brez odlašanja sodelujejo z veleposlaništvi držav članic v Teheranu in pripravijo izčrpen seznam oseb z dvojnim državljanstvom EU in Irana, ki so trenutno pridržane v iranskih zaporih;

8. poziva vse države članice EU, naj podajo skupno javno izjavo in sprožijo diplomatske pobude za spremljanje nepoštenih sodnih procesov in obiske zaporov, kjer so pridržani zagovorniki človekovih pravic in drugi zaporniki vesti, tudi državljani EU v Iranu, kot je določeno v smernicah EU o zagovornikih človekovih pravic; poziva, naj se takoj opustijo vse obtožbe proti vsem samovoljno pridržanim državljanom EU;

9. poziva iranske oblasti, naj izpustijo vse politične zapornike, vključno z zagovorniki človekovih pravic, zlasti ugledno zagovornico človekovih pravic Narges Mohamadi, političnega novinarja Mehdija Mahmudiana, ki je bil zaradi svojega dela proti smrtni kazni nedavno obsojen na dodatnih sedem mesecev zapora, in dobitnico nagrade Saharova Nasrin Sotudeh;

10. obžaluje, da v iranskih zaporih prihaja do sistematičnega mučenja in poziva k takojšnjemu prenehanju vseh oblik mučenja in slabega ravnanja z vsemi pridržanimi; obsoja uporabo prakse, na podlagi katere se pridržanim osebam onemogoča dostop do telefonskih klicev in družinskih obiskov; izraža resno zaskrbljenost, ker pridržane osebe med zaslišanji nimajo pravice do pravnega zastopanja;

11. odločno obsoja vse slabše stanje človekovih pravic v Iranu, zlasti za pripadnike etničnih in verskih manjšin, zaradi sistemske politične, gospodarske, socialne in kulturne diskriminacije; obžaluje skrb zbujajoče dejstvo, da se smrtna kazen vse pogosteje uporablja kot orožje zoper protestnike, oporečnike, zagovornike človekovih pravic in pripadnike manjšin;

12. poziva iranske oblasti, naj obravnavajo vse oblike diskriminacije zoper pripadnike etničnih in verskih manjšin, vključno z Beluči, Kurdi, Arabci bahajci, kristjani in LGBTIQ osebami, poleg tega pa naj nemudoma in brezpogojno izpustijo vse, ki so zaprti zaradi uveljavljanja svobode veroizpovedi ali prepričanja oziroma spolne usmerjenosti;

13. najostreje obsoja uporabo smrtne kazni za istospolne odnose, ki so v Iranu še vedno nezakoniti;

14. poziva iranske oblasti, naj nemudoma razveljavijo zakon o mladih in zaščiti družine ter zagotovijo dostop do javnih storitev na področju spolnega in reproduktivnega zdravja, vključno z varnimi, zakonitimi, brezplačnimi in visokokakovostnimi storitvami splava v vseh okoliščinah; opozarja, da je dejstvo, da se ženskam ne dovoli splaviti, oblika nasilja na podlagi spola, ki je lahko enakovredna mučenju ali krutemu, nečloveškemu oziroma poniževalnemu ravnanju; ostro obsoja grožnje iranskih oblasti, da bodo za splav naložile smrtno kazen, in jih poziva, naj to določbo nemudoma razveljavijo; poziva EU in države članice, naj sodelujejo z OZN pri natančnem spremljanju novega zakona o mladih in zaščiti družine, njegovega vpliva na smrt mater in razvoja dogodkov v zvezi z uporabo smrtne kazni za splav;

15. poudarja, da državljani Irana s pobudami, ki jih vodijo državljani, dosledno pozivajo k odpravi smrtne kazni ter k prenehanju njene uporabe proti zagovornikom človekovih pravic in njeni nesorazmerni uporabi proti manjšinam; podpira iransko civilno družbo in njena miroljubna prizadevanja za uveljavljanje človekovih pravic;

16. poziva Iran, naj dovoli obiske predstavnikov Sveta OZN za človekove pravice, vključno s posebnim poročevalcem OZN o stanju človekovih pravic v Islamski republiki Iran, in naj polno sodeluje v vseh posebnih postopkih tega organa;

17. poziva EU, naj v dvostranskih odnosih z Iranom opozarja na kršitve človekovih pravic; poziva podpredsednika Komisije/visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, naj zagotovi, da bo Evropska služba za zunanje delovanje še naprej opozarjala na vprašanja človekovih pravic v okviru dialoga na visoki ravni med EU in Iranom; ponovno potrjuje, da je spoštovanje človekovih pravic eden osrednjih elementov pri razvoju odnosov med EU in Iranom;

18. pozdravlja dejstvo, da je Svet sprejel globalni režim sankcij EU na področju človekovih pravic (evropski zakon Magnickega) kot pomemben instrument EU za kaznovanje kršiteljev človekovih pravic; poziva, naj se sprejmejo ciljno usmerjeni ukrepi proti iranskim uradnikom, ki so zagrešili hude kršitve človekovih pravic, vključno z usmrtitvami in samovoljnimi pridržanji državljanov z dvojnim državljanstvom in tujih državljanov v Iranu, vključno s sodniki, ki so novinarje, zagovornike človekovih pravic, politične oporečnike in aktiviste obsodili na smrt, in sicer z uporabo sedanjega režima sankcij EU za človekove pravice proti Iranu oziroma globalnega režima sankcij EU na področju človekovih pravic (evropski zakon Magnickega);

19. meni, da bodo potrebni novi ciljno usmerjeni ukrepi, če iranske oblasti ne bodo izpustile dr. Ahmadreze Džalalija, kot zahtevajo EU in njene države članice;

20. poudarja destabilizacijsko vlogo, ki jo ima iranski režim v širši regiji, in obsoja dejstvo, da je iranski režim odgovoren za smrt številnih civilistov v Siriji, Jemnu in Iraku;

21. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu, Komisiji, podpredsedniku Komisije/visokemu predstavniku Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, generalnemu sekretarju OZN, vrhovnemu vodji in predsedniku Islamske republike Iran ter poslancem iranskega parlamenta.